

РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
ДРЖАВЕН ЗАВОД ЗА СТАТИСТИКА

Политика за дисеминација

Политика за дисеминација

1. Цел

Дисеминацијата претставува објавување на податоците добиени од статистичките истражувања, а кои се наменети за корисниците, преку различни медиуми. Целта на Политиката за дисеминација е да ги дефинира главните принципи кои се користат во Државниот завод за статистика (ДЗС), а се дефинирани со интерни упатства и процедури. Политиката за дисеминација е документ кој е во согласност со постоечките стратешки документи на Државниот завод за статистика: Стратегискиот план, Стратегијата за дисеминација и Политиката за квалитет. ДЗС вложува континуирани напори за да обезбеди ефикасна дисеминација на своите производи и услуги.

2. Основни принципи

За податоците да станат достапни за корисниците, потребно е голем број на бази на податоци, прибрани од статистичките истражувања, да се трансформираат во концизни и релевантни информации кои ќе станат достапни за корисниците преку различни дисеминациски производи. На овој начин ДЗС ги задоволува потребите на различни групи на корисници, а пред сè, ја исполнува главната задача на официјалната статистика за развој, производство и дисеминација на статистички податоци на непристрасен, објективен, професионален и транспарентен начин, со третирање на сите корисници на еднаков начин. ДЗС е посветен на обезбедување на висококвалитетни, навремени и меѓународно споредливи податоци за состојбите и движењата во економијата, демографијата и општеството, кои се неопходни за донесување на одлуки и за креирање на политики, како и за научно-истражувачки цели. Дисеминацијата, исто така, има улога и во подобрувањето на статистичката писменост на јавноста.

За да се постигнат овие цели, објавувањето на податоците треба да биде во согласност со:

- Законот за државната статистика;
- Програмата за статистички истражувања;
- Стратегијата за дисеминација;
- Политиката за квалитет;
- Кодексот за работа на европската статистика;
- други интерни упатства и процедури.

Земајќи ги предвид заедничките практики за дисеминација и националните потреби, ДЗС во својата активност за дисеминација работи врз основа на следниве принципи: релевантност, достапност и јасност, непристрасност и објективност, навременост и точност, кохерентност, споредливост и доверба.

Релевантност

Релевантноста е степенот со кој во статистиката се задоволуваат потребите на сегашните и потенцијалните корисници.

Овој принцип се однесува на тоа дали се обезбедени статистиките кои се потребни и дали статистиките се произведуваат според одреден концепт (дефиниции, класификации) и ги рефлектираат потребите на корисниците. Државниот завод за статистика спроведува Истражување за задоволството на корисниците, на редовна основа, кое обезбедува вредни повратни информации од корисниците за релевантноста на дисеминираните податоци. Врз основа на собраните и анализираните повратни информации, статистичките производи и услуги постојано се подобруваат, а со тоа се зголемува и задоволството на корисниците.

Достапност и јасност

Достапноста се однесува на физичките услови во кои корисниците можат да дојдат до податоци. Јасноста се однесува на информациите за податоците, без разлика дали податоците се придружени со соодветни метаподатоци, илустрации (графикони и мапи), информации за нивниот квалитет, односно услугите за корисниците обезбедени од страна на ДЗС.

Статистичките податоци се највредни кога тие се лесно достапни за широк спектар на корисници, во форма која одговара на потребите на корисниците, како и соодветно документирани. За таа цел служат достапните метаподатоци, извештаите за квалитет, како и концептуалните и други објаснувања. Исто така, предвидена е и корисничка поддршка за интерпретација на податоците.

Непристрасност и објективност

Статистичките податоци се дисеминираат на начин кој е непристрасен и објективен, со еднаков третман на сите корисници.

Статистичките податоци се прибираат врз научна основа. Применетите методи за прибирање на податоците, обработката, складирањето и дисеминацијата се избрани врз објективна основа определена само врз основа на статистички принципи и концепти. Датумите на статистичките соопштенија се претходно објавени во Календарот на објавување на податоци, со што се гарантира дека не постои надворешно влијание врз времето на објавување на статистичките податоци кои се достапни за сите корисници во исто време. Статистичките податоци се објавуваат во согласност со Календарот на објавување во 12:00 часот.

Календарот на објавување на податоци ги содржи насловите на дисеминациските производи и денот на нивното објавување и е достапен на веб-страницата на ДЗС.

Навременост и точност

Навременоста претставува должина на времето од почетокот на набљудувањето на појавата која е предмет на статистичко истражување до дисеминацијата на статистичките податоци кои ја опишуваат појавата. Податоците се објавуваат според роковите наведени во Календарот на објавување.

Точноста се однесува на временската разлика меѓу датумот на објавување на податоците и крајниот датум дефиниран во Календарот на објавување.

Секогаш постојат кориснички барања за подобрување на навременоста и тие се земаат предвид кога е можно и само доколку немаат никакво влијание врз точноста.

Навременоста на статистичките податоци е дефинирана во Програмата за статистички истражувања а е имплементирана преку Календарот на објавување на податоци. За сите промени во Календарот на објавување, корисниците се информирани преку официјално известување најмалку три работни дена пред датумот на објавување, со точни информации за новиот датумот на објавување.

Кохерентност и споредливост

Кохерентност на статистичките податоци се дефинира според нивната соодветност да се комбинираат на различни начини и за различни цели.

Споредливоста има за цел да го оцени влијанието на разликите во применетите статистички концепти и алатки при споредувањето на статистичките податоци помеѓу географски области и на временските серии.

Кохерентноста и споредливоста во производството и дисеминацијата на статистичките податоци се обезбедуваат со користење на заеднички стандарди. Со примената на меѓународни стандарди, а особено на статистичките методологии на Европскиот статистички систем, поголемиот дел од статистичките податоци се споредливи со оние на земјите-членки на ЕУ.

Доверба

Сите објавени статистички податоци мора да бидат веродостојни и издржани. Кога во објавените статистички податоци ќе се откријат грешки, корекциите се објавуваат во најкус можен рок.

Стандардната процедура за препознавање и поправање на грешките им помага на корисниците да пристапат до точната информација и да ја минимизираат штетата предизвикана од користењето на неточни податоци.

Постојат два типа на грешки: значајни и незначајни грешки. Значајните грешки се грешки кои влијаат на правилното разбирање на статистичките податоци што може да доведе до погрешно толкување и погрешни заклучоци и одлуки од страна на корисниците на статистичките податоци (погрешни информации објавени во табели, графикони, мапи, текстови).

Незначајни грешки се грешки кои не влијаат на правилното разбирање на статистичките податоци и тие вклучуваат:

- јазични и стилски варијации (и на македонски и на англиски јазик - граматички и печатни грешки, употреба на синоними за одредени концепти, итн.);
- графички грешки (редови и страници кои тешко се читаат, непрепознатливо обојување на легенди, неформатирана страница, грешки при печатењето на насловната страница, погрешна боја во карта или дијаграм).

Кога во публикација ќе се открие незначајна грешка, се коригира веднаш и коригираните информациите се објавуваат. Со оглед дека тоа не влијае на значењето на информацијата, не е потребно известување за корекцијата.

Кога се коригираат значајните грешки кои можат да влијаат на толкувањето на податоците, известувањето дека податокот е коригиран се објавува заедно со коригираниот податок и, доколку е можно да се идентификуваат корисниците кои веќе го презеле овој податок, тие ќе бидат известени за исправките. Во случај грешките да влијаат на генералната популација на корисници, информацијата за корекцијата на грешката се објавува на веб-страницата.

Податоците, ревидирани во рамките на редовна ревизија, не припаѓаат во оваа категорија (освен ако грешката е направена во ревидираните податоци). Грешките во податоците може да резултираат со нередовни ревизии, како што е наведено во Политиката за ревизија на ДЗС. Исто така, во согласност со Политиката за ревизија, корекција на веќе објавени податоци се спроведува како дел од нередовна ревизија.

3. Ревизија на податоците

Во согласност со принципите на Кодот на пракса на европската статистика и препорачаните методи и алатки, ДЗС има усвоено Политика за ревизија. Главната цел на Политиката за ревизија е да се постигне поширока транспарентност на целата постапка на ревизија на податоците која треба да ја зголеми довербата во официјалната статистика и употребливоста на статистичките податоци. Календарот на редовни ревизии, како и информациите за големи ревизии на статистичките податоци, се јавно достапни за корисниците. Покрај тоа, корисниците се информирани за причината за ревизијата. Ревидираните податоци се објавуваат со дополнителни информации кои им помагаат на корисниците да ги разберат и проценат ревидираните податоци.

4. Политика на објавување

Статистичките информации се објавуваат според јавно достапен Календар на објавување и сите промени во Календарот се објавуваат однапред. Производите на ДЗС, покрај на македонски јазик, се дисеминираат и на англиски јазик, со цел задоволување на потребите на меѓународните корисници. Официјален јазик на документите е македонскиот. Во случај на сомнеж или недоразбирање, верзијата на документите на македонски јазик треба да се смета за веродостојна.

Статистичките соопштенија содржат лого со кое се идентификува институцијата (ДЗС) која ги продуцира, и не вклучуваат никакви политички изјави. ДЗС има внатрешни процедури за изготвување и објавување на соопштенијата. ДЗС објавува различни видови на публикации (на пример, соопштенија, посебни статистички извештаи, публикации) за кои постојат соодветни процедури за подготовка и објавување. Упатството за подготовка на публикации ги разграничува процесите на подготовка на соопштенија и публикации. Дополнително, процесите на подготовка на табели за МакСтат базата на податоци се уредени со Упатство за начинот и постапката за ажурирање на базата на податоци на веб-страницата на ДЗС.

Со цел да се обезбеди еднаков пристап на сите корисници во исто време, ДЗС прави напори објавувањата да ги врши во 12.00 часот на датумот што е дефиниран во Календарот на објавување. Соопштенијата се објавуваат во .pdf формат и соодветните табели се достапни во .xls формат.

Датумот на објавување на редовните публикации и инфографици е определен со месечна точност. Сите податоци од соопштенијата и публикациите се објавуваат во МакСтат базата, непосредно по објавувањето. Периодичноста на ажурирањето на МакСтат базата е дефинирана во постапката за ажурирање на базата на податоци МакСтат.

4.1 Дисеминациски производи

Изборот на дисеминирање на производите и на нивото на детали зависи од целта и корисничката група. Податоците се дисеминираат на ефективен, разбирлив и јасен начин. Основни елементи на дисеминациските производи се табели, графикони и мапи.

Во ДЗС постојат три видови на производи: соопштенија, публикации, МакСтат база на податоци.

4.1.1 Соопштенија

Корисниците се информираат за резултатите од статистичките истражувања со објавување на соопштение. Соопштението треба да биде со кратка и јасна содржина, нагласувајќи ги најважните резултати од истражувањето. Основните елементи на соопштението се: наслов, објаснување, табели, графикони и дополнителни информации.

4.1.2 Публикации

Публикациите, како еден од видовите на дисеминациски производи, се издаваат со различна периодика. Публикациите содржат повеќе табели и други форми на презентирање на податоци во споредба со соопштенијата. Тие можат да се однесуваат на определен дефиниран референтен период или референтен период кој покрива повеќе временски серии. Тие се поделени во три главни групи: статистички прегледи, мултисекторски публикации и тематски публикации.

Статистички прегледи

Статистичките прегледи содржат податоци од една статистичка област. Во повеќето случаи периодиката на објавување е на годишно ниво и е поврзана со периодиката на соодветното истражување. Тие ги содржат основните елементи на една публикација и тоа: предговор или вовед, методолошки објаснувања, како и листа на кратенки и симболи кои се користат. Статистичкиот преглед вклучува аналитички дел каде што резултатите и спецификите на истражувањето се презентираат во форма на краток текст, како и табели и графикони.

Мултисекторски публикации

Мултисекторските публикации се изданија со годишна периодика на објавување. Тие ги содржат основните елементи на една публикација и тоа: предговор или вовед, методолошки објаснувања, како и листа на кратенки и симболи кои се користат. Податоците може да се претставени на различни нивоа: национално, регионално, општинско ниво. Мултисекторските публикации вклучуваат повеќегодишни серии на податоци, претставени во детални табели заедно со податоците од последниот извештаен период. Во групата на мултисекторски публикации спаѓаат:

- Статистички годишник;
- Македонија во бројки;
- Одржлив развој;
- Регионите во Република Македонија;
- Статистика на животната средина.

Тематски публикации

Тематските публикации содржат податоци од одредена област. Презентирани се годишни податоци во временска серија од последователни години или предефинирани интервали.

4.2 Бази на податоци

Излезните табели од спроведените статистички истражувања се достапни на веб-страницата на ДЗС во МакСтат базата на податоци. МакСтат базата на податоци е дефинирана со користење на PC-Axis фајлови. Тие се генерирани од статистички податоци складирани во различни формати (.xls, .txt, CSV) со користење на алатката PX-Edit. PX-веб-алатката им овозможува на корисниците пристап до статистички податоци од сите статистички области достапни во МакСтат базата на податоци. Препорачливо е дизајнот на табелите во МакСтат базата да се разликува од постоечката структура на табелите во публикациите и соопштенијата, со цел да се искористат предностите на оваа алатка за дисеминација.

4.3 Услуги за дисеминација

Услугите на ДЗС вклучуваат подготовка на податоци според потребите на корисниците, помош при користењето на библиотечниот материјал, помош на корисниците во извршувањето на нивните сопствени истражувања и овозможување на пристап до микроподатоци. Дисеминацијата на микроподатоци за истражувачки цели се остварува преку Политиката за пристап до анонимизирани микроподатоци за научно-истражувачки цели. Можноста за користење, односно создавање на динамични табели на интернет се развива со воспоставување на МакСтат базата на податоци.

5. Дисеминациски канали

Една од главните цели на ДЗС е дисеминациските продукти да бидат ефективни на начин што корисниците ќе бидат во можност да го најдат тоа што го бараат. На корисниците им е овозможена и помош при барањето на релевантни статистички податоци. Стратешка определба на ДЗС во однос на дисеминацијата е да се промовираат следните видови на дисеминациски канали:

- интернет-страницата на ДЗС
- мобилната апликација
- печатење на публикации или нивно преземање од интернет-страницата.

Државниот завод за статистика на интернет

Главен канал за дисеминација на статистичките податоци на ДЗС е неговата веб-страница. Корисниците имаат пристап до сите производи и услуги на ДЗС, како што се статистички податоци, методолошки објаснувања, извештаи за квалитет, каталози, календари на објавување и други релевантни информации. Веб-страницата се покажа како најефикасен начин за објавување на огромен број на статистички податоци. На веб-страницата на ДЗС корисниците имаат пристап до: дисеминациската база на податоци, готови табели, публикации, инфографици, интерактивни графикони, тематски мапи, методолошки објаснувања итн.

Со цел да биде конкурентен, компетентен, ефикасен, точен и иновативен, ДЗС се стреми да се придржува до одредени принципи за веб-страницата како што се: читливост, едноставност за употреба, точност и релевантост, видливост на архивираните и новите содржини, во согласност со стандардите на World Wide Web.

Статистичките податоци кои не се достапни на веб-страницата на ДЗС се достапни за заинтересираните корисници по доставено барање, доколку тие не се предмет на статистичка доверливост.

Мобилна апликација

Мобилната апликација е еден од најновите канали додадени во портфолиото на дисеминација. Таа е едноставна за користење, информативна и, што е најважно, претставува брз извор на информации и податоци. Таа содржи некои од најбараните показатели и податоци што им помага на сите профили на корисници. Мобилната апликација, исто така, ги почитува сите меѓународни стандарди за двете IOS и Android платформи со многу иновативни сегменти кои ќе го донесат искуството на корисниците на едно ново ниво.

Печатење на публикации или нивно преземање од интернет-страницата

Со секојдневното напредување на дигиталната ера, побарувачката за печатени публикации полесно се намалува, но сепак, ДЗС сè уште продуцира редовни и нови публикации во печатена верзија. Корисниците, исто така, можат да пристапат до висококвалитетни дисеминациски производи кои можат самите да ги отпечатаат преку датотеката на сите изданија на веб-страницата на ДЗС.

6. Ценовник на публикации и услуги

Сите податоци и публикации кои се достапни на веб-страницата на ДЗС се бесплатни за сите корисници. Основните информации се бесплатни за сите корисници. Тоа подразбира дека сите соопштенија, електронски верзии на публикациите, статистички податоци во МакСтат базата и сите веб-производи се достапни без никаков надомест.

Се наплаќаат само индивидуалните барања кои бараат посебни статистички обработки кои не се дел од стандардните работни процеси и за кои е потребно дополнително ангажирање. ДЗС има ценовник со кој се определуваат цените за различни услуги, како и цените на печатените публикации.

7. Односи со корисниците

Државниот завод за статистика вложува огромни напори за развој на производите и услугите кои ќе ги задоволат потребите на различни групи на корисници: Владата и државните органи, локалната самоуправа, овластените носители во статистичкиот систем на земјата, деловните субјекти, образовните и истражувачките институции, невладините организации, јавноста (граѓаните, ученици и студенти), медиумите, меѓународните статистички организации и институции. Секоја категорија има различни потреби според кои се обезбедуваат форми на презентација и пристап до статистичките податоци.

Заводот користи неколку алатки за да се добијат повратни информации за потребите на корисниците и нивното задоволство:

- Е-пошта (info@stat.gov.mk, publikum@stat.gov.mk, biblioteka@stat.gov.mk, dissemination@stat.gov.mk, press@stat.gov.mk), креирани за комуникација со корисниците, за известувања, како и за коментари од корисниците. Овие електронски адреси се достапни на веб-страницата на ДЗС.

- Анкета за задоволство на корисниците;
- Електронски формулар за мислењето на посетителите на библиотеката, како и услугите добиени во библиотеката.

На сите барања од корисниците се одговара на професионален начин, во најбрз можен рок. Одговарањето на барањата и појаснувањата на статистичките податоци се организирани во посебно одделение во ДЗС. Главната задача на одговорното одделение е да одговори на барањата на корисниците и посетителите во библиотека, како и одговарање на телефон и писмени барања за статистички податоци од домашни и меѓународни корисници во соработка со лицата одговорни за податоците. ДЗС има тим на посветени професионалци кои се одговорни за обработка на барањата од корисниците и тие се придржуваат до интерните процеси и процедури со кои се утврдува навременоста и ефикасноста на обработката на сите барања.

На веб-страницата на ДЗС се наведени и податоци за лицето одговорно за односи со јавноста. Во сите статистички соопштенија се наведени информации за одговорните контакт-лица од соодветната област.

Во случај на неосновани и злонамерни критики, злоупотреба и погрешно толкување на статистичките податоци, ДЗС реагира според принципите на непристрасност и објективност, а во согласност со интерната процедура за односи со јавноста, сè со цел да се избегне нарушување на кредибилитетот на официјалната статистика.

Сите написи во медиумите поврзани со ДЗС се следат континуирано. Во случај на погрешно толкување или злоупотреба од страна на медиумите, лицето задолжено за односи со јавноста има задача да комуницира со уредникот и да осигури објавување на известување за настанатата грешка, како и објаснување од страна на Државниот завод за статистика. Доколку е потребно, Државниот завод за статистика може да објави објаснување во форма на пишан демант и на веб-страницата на ДЗС. Во случај на критики на официјалната статистика, ДЗС постапува на ист начин како и во случај на погрешно толкување или злоупотреба на статистичките податоци.